

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

נכנסתי בשבוע זה ידאר כרי לשה סברת ברכה לחתונה בתל אביב ויצאתי שם כנופאי שלמה של אנשים מאחבי העומדים לפני פקיד הבולים ומהלך המכתבים, ובתוכם יהודי נאה ובעל שיכר, אדום הליהם ומעלה למישי, לבוש הדר ועומד ומתווכח בקול רם עם הפקיד העומד לפני מעבר לשכבה כהיה בזירה להבריף.

הפקיד טוען עמו בגרמנית ודורש מאתו לרשם על הגליון אשר לפניו לא בעברית אלא באני קית:

— איני יודע עברית! —
הוא אומר ליהודי — שרייבען זו ענגליש... אהע יודען היער שרייבען ענגליש... (כל היהודים כאן כותבים אנגלית... הן זהו הטובות...)

— איני רוצה בטובות! —
זעק היהודי — אני אכתב עברית!
— וכי אינך יודע אנגלית? —

נפת הפקיד הארמני לשאל זאת דיהודי.

— אני יודע — ענה השני בעקשנות — אבל איני יודע לרשם לכתב אנגלית, אלא עבריית!

הפקיד לטש עליו שהי עינים תמוהות כאלו עמד לפניו אדם שאיננו מן הישוב: אין זה יהודי

כלל... הוא דורש דוקא עברית ובקול רם! וקצרה נתקרבתי אליהם והי צעתי, כדרכי, לתוך הגליון וראיתי שתי שורות כתובות בעברית לשם חלוקה הכען כיהדאר לפנסיון כרמי נתלפיות. לא, חבותי זה לא היה, למשל אהוד בן יהודה ה"דרויש" שלנו לשפה העברית, ולא חבר נלהב לגדוד מגני השפה ואף לא יהודי ירושלמי הלילה אלא — למה לא לפרש את השם? — זה היה צבי פונגלסון מת"א, אורה ותושב בעיר העברית הראשונה שלנו! ובשעת מעשה השבתי בלבי: לו היו לנו כאן עשרה פונגלסון (בן צפור) היו יודעים כיצד ללמד "בלק" ועם פקודי ממשלתנו משלחם ומשלנו היתכרים בודקו או בשגנה לשפתנו הלאומית!

ועומד הנני רגע ברחוב טנקריד מול גן העיר (כביכול) להסתכל בזר השלטים המקשטים את שערי המשרדים של עורכיהדין, ומה אני רואה? — שלטי העו"ד הגדול ממלון יוזן ושותפו כתובים אנגלית — לית למעלה ועברית לית למטה כראוי באמת למנהיגנו במלון יוזן, ולעומתם מזהר שלט ערבי

של העו"ד כוגגם כתוב למעלה ערביית למטה אנגלית ועברית — מאפיש!

ואם כעט לכם זה, רשאים הנכם לפנות ימינה לבנין סלונים מעבר מזה וראיתם לנגד עיניכם תערוכה שלטת של שלטים קטנים וגדולים ובתוכם זוג נחמד: שלט המהנדס האנגלי מביאליסטוק, שהוב פדנסתו ב"ה על המוסדות היהודים הלאומיים ושכנו המהנדס היהודי המג'ארי, ושניהם כתובים, כמובן, שלא כדרךנו: האנגלי למעלה והשפה העברית למטה... ולעמיתם, כמו תמיד כציץ שלט ערבי, של עו"ד בשם עבדול-לאטיף סאלאה והוא כתוב: לשון בני דודנו לעילא ושפת בני עטרתהיטבטים לתתא, ועברית — "מיש לאזים!"

איני יודע כיצד בשאר הרברים אבל לא יודע לכתוב ויכולים וצ' ריכים אנהנו ללמד משכנינו הערבים!

ועוד פרט אהר קטן:

ברחוב "ברכת מיילא" בעכוכם כמסונת לתלפיות או לטיבונה היונית, חובלו לראות מרחוק שלט גדול וענקי בשלש השפות הרישיות שלנו, דהיינו: לפעלה ראש — גרמנית, ולמטה משני העזרים באותיות ועיות: ערבית ועברית.

ומה שיש בחמי טבריה יש גם בתל-אביב שלנו: מורה אחת יפנתה בבקשה של בעל בית-הרשת יהודי גרמני בעירנו לקיים מה שנאמר בספרו

של וילהלם הקרוי: "הויטשלאנר איבע אללעס!" (גרמניה על הכל!)

ומכיון שאנו עומדים בפרשת השלטים וברחוב "ברכת מיילא" נזכרתי בשלט מענין, של קצב ערבי שראיתי שם בשליש לשונות, בעברית כתוב: "אטליו בין לאומי" ובאנגלית: International Butchery

שפירושה הנכון הוא: טבת בין לאומי... וזה בשעה ששם בפרוז חתמו כל אומות העולם על חוזה קיצוץ נגד המלחמות ונגד הטבח הבין לאומי בעו"ם ובירושלים...

וסדנא רארעא חד הוא: גם ב"ק טבריה הופיע בזמן האחרון שלט על ביתו של שוחט יהודי בשתי הלשונות, בלשון הקודש כתוב "פה גר שוה ט" ולמטה כפי רש באנגלית טהורה בזה הלשון: He Slaughters himself every morning

כמוכר: הוא שוחט את עצמו בכל בקר, כוונתו היתה, כמייב, יהודיע ללקוחותיו כי הוא שוחט גדול וענקי בשלש השפות הרישיות שלנו, דהיינו: לפעלה ראש — גרמנית, ולמטה משני העזרים באותיות ועיות: ערבית ועברית.

ומה שיש בחמי טבריה יש גם בתל-אביב שלנו: מורה אחת יפנתה בבקשה לאחד המסדרות האמריקאים שלנו

להמציא לה מיטות וכתבה את בקשתה, כמובן, באנגלית והתמה את שמה שהיא: Qualified Mistress

כלומר — פלגש מוסמכת... אך ליותר להוסיף כי כוונתה היתה קובה והשבה להגיד שהיא כורה מוסמכת...

ואהב אני תמיד להביט ולהסיר תכה לא רק בשלטים, כי אם גם במודעות שמעתונים, שבהן יש למצא לפעמים "קוריוזים" לא פחות גדולים מאשר במאמרים הראשיים והתחד תונים שלנו...

הנה למשל, הודיעה בשבוע העבר רופא תל-אביב מוכר ה"ה בעירנו, כי "לרגלי נסיעת להול" לא תקבל חולים עד גמר החגים" חכל, באמת שרופאיהשנים שלנו רא יוכלו לקבל חולים בירושלים ויחיו שם בשעה שהם נמצאים בהול, וטוב שהקדושה הרופאה יהודיעה זאת החליה בעוד מועד...

ומדי פתחי את העתון בכל בקר, אל כוס הקהוה" הריני בטוח לטעא בו מודעה כזו: "נאבד" ומכיון ש"נאבד" הרי זה "פספורט" ומכיון ש"נאבד פספורט" הרי זה — פולגש!...

בקצור אין לך יום שאין בו יהודי, פולגש מאבד את "הפספורט" שלו ואם עבר חלילה יום אחד בלא "אבדה" הרי יש למחרתו

שתי מודעות על שתי אבדות להישלים את המספר, וגליון "דאר היום" מיום ג' זה הלא יוכיח!

עצמי מיזנה להסתדרות עולי פולין בעירנו שראשית פעולתם לטובת בני-ארצם תהיה לקבוע להם מדור מיוחד בעתון לאבדת הפספורטים דפילנים ולקרא אתי כשם מצלצל ותנכ"י: "כאשר אבדתי אבדתי"...

ואולי יקבעי תקצים מיוחדת להנות ארנקים ליהודי פולניה בארצנו שלא יאבדו את פספורטיהם בכל שני וחמישי, את ההצעה השנית אני מוסר כמובן בסוד, מחמת שזה עלול לגרום נזק לעתוננו...

ולא עליכם, אהובי, מכאוב כמיכאובי חברי לעט! יושב הוא להול" לא תקבל חולים עד גמר החגים" חכל, באמת שרופאיהשנים שלנו רא יוכלו לקבל חולים בירושלים ויחיו שם בשעה שהם נמצאים בהול, וטוב שהקדושה הרופאה יהודיעה זאת החליה בעוד מועד...

וכשנכנסתי רגע להרהר שמה עלי כמצוא שלל רב, — ילמדנו רבנו עזיית! — הוא אומר — כיצד אתה עושה למצא "מישאים" וחסר ככה ע"י דל והותה, ואני איני מוצא כיום!... בן-אבי דורש מפני סקירה לראש השנה, ושהירכתון שלי יהיה חי — כד הוא אומר — ומענינא

דיוכא... — הדבר פשיט מאד — ענית לי בשבתי על ידו — ראשית חכמה: שנת תרפ"ט, הרי זה "נושא" מציון לפניך ויש לך תרפ"ט אלפים ענינים לכתב, כתבנא איפא:

ראשית שנת תרפ"ט, ונקודה (.) ועכשיו יכול אתה לספר בכל העלה על רוחך לכבוד שנת "תפטר" מכל הצרות והראגות יש "הנוש" איב...

הנה למשל, בקרת באחת השבתות האחרונות בביתו של ידידי ומכרי בשכינת גלעד ועדיין לא מצאו היהודים הנוכחים שם עכרי לשיכונתם החדשה, לדעתי עליהם להפיש שם מתאים למקום זה בשיור (היטורים...)

ידידי זה הוא יליד ירושלים, אשתו אמריקאית כרוסיה ישלשת ילדיה הקטנים בוכים ומדברים בעברית...

— שמע נא, ידידי ר' עזמות — ספר לי עמיתו זה בשבתנו אל כום חתה ולא "אל כום הקהוה" — והאזינה ומעשה יהיה וברידו אני היה עובדא, אספר לך כיצד יהודי כפוני מתאורה בא"י ואשתו סקבלת פקודת לעזוב את הארץ במישך 24 ישעות, לא אני גרשתיה חלילה אלא כהלקת העליה... — למה? שאלתי בתמהון — וכי מוסרית היא חלילה?

— לא מיפסית ורא הדופסית — הוא עונת לי, אלא פסוס מפני שעברתי על לאו חסיד מדרבנן: "אל תתודע לרשות" ושמע את המעשה:

— אני גופא, כפי שאתה רואה אותי, יליד ירושלים והרתי ולירתי היו בקדושת "בירתנו" אבי נלך בירושלים ואבי-אבי נלך בירושלים ואני לא עזבתי את הארץ מימי בקצור: "נייטיבנו בן נייטיב" ואלים, רשום הייתי בתור נתין אוסטרלי עד מימי התור כים ע"י אבי והחלטתי לפני שנים אחרות להתאזרח ולהיות נתין אי"י ישראל, אני ואשתי וכל בני ביתי דאחרון פניתי למחלקת העליה להוציא תעודת אזרח, יחנה עני לי כי הכל טוב, הכל "אלדייט" אלא שאינתי יתחייב מחויבת לעזוב את הארץ מחמת שנכנסה לפני תשע שנים כ"תיורה" רק לישלשה חרשים או כ"חלוצה" על יסוד תעודה של "Laissez passer"

והיא נשארה פה עד היום הזה... — מה פרוש "לעזוב את הארץ"? — טענתי עכס שם — הן אני יליד ירושלמי, אבי נלך בירושלים, אבי-אבי נלך בירושלים ומימי לא יצאתי מירושלים, נייטיב בן נייטיב, וזהו אשתי אשר אהבתי ואלה שלשת ילדי וכיצד תפרידו בין הרבקים? — ואלים לך דבר אל העצים ואף

— למה? שאלתי בתמהון — וכי מוסרית היא חלילה?